

GEMISTE KANS (2): ONZE VERLOREN ONSCHULD

RIK BRANSON (VOORZITTER DIRECTIECOMITÉ GROEP ARCO)

Als jong lid van het kabinet van Vlaamse Aangelegenheden, geleid door minister Rika De Backer, leerde ik in de periode 1975-1981 het politieke leven langs de binnenkant kennen.

Net als vandaag nog altijd het geval is, moesten ook wij in die tijd bij iedere val van de regering al onze dossiers inpakken aangezien men er uiteraard niet zeker van was dat men van het volgend kabinet nog deel zou uitmaken. Zo heb ik dan ook in die fameuze tweede helft van de jaren zeventig vijf maal moeten in- en uitpakken. Ik heb toen inderdaad een vijftal regeringen gekend en drie kabinetschefs, onder wie een zekere Jean-Luc Dehaene, versleten.

Een van mijn taken was het leiden van een werkgroep die tot doel had de Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen (GIMV) op te richten. Telkens nadat wij, na veel zwoegen en zweten, klaar waren met onze job, viel de regering. Zo zijn wij driemaal opnieuw moeten beginnen, dikwijls met andere coalitiepartners. Uiteindelijk kwam de GIMV met twee jaar vertraging dan toch tot stand.

Het was de tijd dat de oliecrisis twee keer zwaar toesloeg. In 1975 verdubbelde de werkloosheid en zij zou de volgende jaren dramatische hoogten bereiken (en evolueren van ca. zeventigduizend tot nagenoeg een half miljoen mensen). Onze inflatie liep op tot 15% op jaarbasis, wat ons toen in het gezelschap bracht van Zuid-Amerikaanse landen.

In plaats van de problemen ten gronde aan te pakken, waren de communautaire vraagstukken en vooral de daarbij gehanteerde wafelijzerpolitiek schering en inslag. In het parlement werden vaak erg verhitte debatten gevoerd. Eens trok een woedende André Cools zijn vest uit en dreigde hij met tegenstanders op de vuist te gaan. In de naoorlogse geschiedenis is het wellicht een tijdsspanne geweest van een ongeziene aberratie.

Het was toen ook dat onze staatsschuld de hoogste werd van alle beschaafde landen ter wereld. In een mum van tijd speelden onze politici het klaar om een overheidsschuld op te bouwen, bijna anderhalve keer zo groot als onze jaarproductie van alle goederen en diensten samen.

Dit zou mijn generatie blijven kenmerken. Jongeren, universitair die toen afstudeerden inbegrepen, vonden nauwelijks een baan of werden in het beste geval opgezadeld met erg tijdelijke nepstatuten. Sommigen van hen liepen definitief verloren.

Begin 1982 zou de Belgische frank – ondanks alle vernedering – eindelijk gedevalueerd worden. Het was een eerste zware injectie om “de zieke man van Europa” er boven op te helpen. Het concurrentieel nadeel met het buitenland zou hierdoor vrij vlug verdwijnen. De loonontwikkeling diende evenwel lange tijd in toom gehouden om de inflatie niet aan te wakkeren. Daarenboven hebben wij nadien twintig jaar lang moeten werken aan de sanering van de overheidsfinanciën en nog steeds is deze ondankbare taak niet volledig afgerond.

Ooit zullen historici schrijven dat in de tweede helft van de twintigste eeuw België een kans heeft laten liggen, door de staatsfinanciën volledig uit de bocht te laten gaan. De grote verdienste van de laatste regering-Dehaene is dan ook dat zij er in gelukt is vanuit een haast onmogelijke vertreksituatie ons land op de valreep toch de euro in te loodsen.

Men kan zich de (weliswaar “onwezenlijke”) vraag stellen, hoe onze economie zou geëvolueerd zijn, mochten politici in de tweede helft van de jaren zeventig – zij het in moeilijke omstandigheden – meer verantwoordelijkheidszin aan de dag gelegd hebben. Van ex-minister Guy Mathot is geweten dat hij zich eens liet ontvallen: “De staatsschuld is zoals een verkoudheid, zij is er van zelf gekomen, zij zal ook wel van zelf verdwijnen”.

6 4

Een van de gevolgen van de torenhoge schuld was dat de overheid vrijwel niet meer in staat was om nog grote projecten met een langetermijnkarakter te financieren. Vele nuttige publieke investeringen bleven noodgedwongen, op verschillende niveaus, in de la liggen.

Onder meer de renovatie van onze steden ging daar zwaar onder lijden. Weliswaar levert men de laatste jaren opnieuw ernstige inspanningen op dat vlak, maar toch... In sommige binnenstadsgordels bieden de verpauperde huizen nog steeds een droeve aanblik; de publieke infrastructuur is er vaak ontoereikend en de verkeerscongestie houdt het stadsleven in haar greep. Heel wat wijken zijn niet proper en het onveiligheidsgevoel – vooral 's avonds – is er sterk verspreid. De mensen die er wonen, voelen zich meestal sociaal uitgesloten en zijn in grote mate stemmenaanbrengers voor extreem-rechts.

Nochtans zijn in het algemeen onze steden klein; zelfs Brussel is op wereldschaal een provinciestad.

De hoge staatsschuld van destijds was niet nodig; zij had kunnen - en zij had moeten - vermeden worden. Jammer genoeg heeft zij nadien zwaar gewogen op het economisch en maatschappelijk leven van dit land. Haar gevolgen zullen nog voelbaar zijn tot een eind in de 21e eeuw; zij deinen uit tot in de periferie van onze samenleving.